

ÇOK BAŞLI BİR SORUN: KADIN SORUNU

Şeyma SAĞDIÇ*

Özet

Kadın sorunu, modern devletle birlikte, yalnızca ataerkil yapı ele alınarak incelenebilecek bir tarzın dışına çıkmıştır. Bu sorun aynı zamanda toplumsal cinsiyet görüngüsüyle birlikte farklı bir boyuta taşınmıştır. Yazının esas noktasını oluşturan toplumsal cinsiyet; iki başlı kadın sorununun en önemli yönünü oluşturmakla birlikte, modern devletin de saç ayağını temsil etmektedir.

Bu yazıda toplumsal cinsiyet görüngüsünün gelişim aşaması, diğer sınıflı toplumlarda var olup olmadığı ve kapitalizmin gelişmesinde ne gibi bir rol üstlendiği belirtilmeye çalışıldı. Yazının diğer ele aldığı nokta olan “şiddet” ise modern devletle birlikte incelenerek toplumsal cinsiyetle kesiştiği noktaların belirlenmesine gidildi. Kapitalizmi besleyen bu iki kaynak ne gibi aşamalardan geçti ve geçiyor sorularına yanıt ararken; topluma yansıma biçimlerini engelleme noktasında, hukuk devleti fikrinin ürettiği çözüm yollarına dikkat çekildi. Türkiye özelinde bir değerlendirme yanında, esas olarak, sorunun evrensel boyutu da değerlendirme dahilindedir.

Sonuç olarak, modern devletin gelişim süreci boyunca toplumsal cinsiyet kadının konumunu bir kademe daha aşağı itmiştir ve bunu yaparken şiddet aracını çokça kullanmıştır. Kullanılan bu şiddet yalnızca fiziksel olmamış, zamanla psikolojik şiddet olarak da yönelim göstermiştir. Ayrıca asıl tehlikelilik hali bireysel şiddet olarak yansımamış, devlet eliyle şiddet daha vahim sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Genel olarak toplumsal cinsiyet kapitalizme içkindir ve ancak onun ortadan kaldırılmasıyla bitebilir. Kadın sorunun, yalnızca toplumsal cinsiyetle açıklanmaması sebebiyle, ataerkil yapının çözülmesi için de ayrı bir savaşım gerekebilir. Tüm bunlar ışığında mücadelenin önemli bir aracı olan “hukuksal savaşım”ın önemi gün geçtikçe artmakla birlikte, tek başına etki alanının kısıtlı olabileceği de akıldan çıkarılmamalıdır.

Anahtar Sözcükler:

Ataerkil, feodal toplum, toplumsal cinsiyet, kapitalist üretim ilişkileri, şiddet, şiddet tekeli

* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

GİRİŞ

Türkiye cumhuriyetinin kuruluş döneminden itibaren ele alınacak bir kadın sorunu incelemesi oldukça çetrefilli ve zorlu yollardan geçildiğini ve hala geçilmekte olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu süreç feodal ilişkileri çözme çabası ve burjuva kültürünün tam anlamıyla yerleştirilmesi dönüşümüyle birlikte incelenmelidir. Feodal bir kalıntı olarak bakılan ataerkil yapı ve bunun yansıma biçimleriyle bir yandan savaşım sürerken, aynı zamanda kapitalist üretim ilişkilerine uygun bir yapı da benimsenmeye çalışılmıştır. Bu noktada, kadının sahip olması gereken bir takım liberal haklar mücadelesi yürütülürken; diğer bir yandan da tüm modern devletlerin sahip olduğu bir ikiyüzlülükle kadının aşığı konumunun kurumsallaşmasına gidilmiştir.

Üst yapı kurumu olarak ele alınan hukuksal gelişimi gözlemlediğimizde TCK değişiklikleri önemli bilgiler sunmaktadır: 2004 değişikliğinden önce cinsel suçlar, “kamu ahlakı ve aileye karşı olan suçlar” bölümünde ‘topluma karşı suçlar’ başlığı altında yer alırken şu an cinsel suçlar, “kişilere karşı işlenen suçlar” olarak değiştirildi. Bu değişikliğin önemli ve haklı bir vurgusu vardır ki; kadınların vücut meseleleri toplumsal bir vakıa olmaktan çıkıp, kişisel bir vakıa olarak kabul edilmiştir. Aynı şekilde TCK’ nın kan davalarına karşı tutumunu ne yazık ki namus cinayetleri noktasında görememekteydik. Devlet, söz konusu namus(!) olunca gelenekten yana tavır sergilemekteydi. Geçmiş zaman olarak belirtilen bu düzenlemeler ve pratik karşılıkları süre gelen mücadeleler doğrultusunda şu an ki halini almıştır. Ancak son dönem, kadına karşı artan şiddet olayları incelendiğinde bu düzenlemelerin de ne ölçüde etkili olduğu tartışması yürütülmelidir.

Tüm bu iyileştirmelere rağmen ülkemizde kadın sorunu büyük bir alanı kapsamaktadır ve son zamanlarda şiddetle birlikte farklı boyutlara çıkmıştır. Son on yılda kadına yönelik şiddet, yüzde 1400 artmıştır. 2009 yılının ilk yedi ayında 953 kadın cinayeti işlenmiştir. (Gürkan. 2010)

Türkiye cumhuriyeti, modern devlet olarak, tarihsel gelişim itibariyle yerel farklılıklar taşısa da ortak akıl evrenseldir ve kadın sorununda da benzer tarihsel süreci yaşamış, benzer karakter göstermiştir. Bu sebeple, yazıda incelenen, toplumsal cinsiyetin tarihsel gelişim süreci farklı ülke adlarıyla örneklense dahi Türkiye için de benzer süreç işlemiştir. Kültürel farklılıklarla değişik adlar altında gözlemleyebileceğimiz kadın sorunu temelde aynı sebebe dayanmaktadır. Yazının esas vurgusu da bu ortak sebeptedir.

SORUNUN BOYUTU VE YÖNÜ:

Kadın sorunu yansıma biçimiyle iki başlılık özelliği gösterir. İki başlı olma hali üretim ve yeniden üretim sürecindeki kadının rollüyle de bağlantılı olarak gelişen bir durumdur. Kadın sorununun bu iki başı: ataerkil yapı ve toplumsal cinsiyet olarak karşımıza çıkmakla birlikte, bu iki kavram birbirini kapsayıcı değil; olsa olsa kesişen noktalara sahiptir. Ataerkil yapının tarihsel olarak bir geçmişe sahip olması “ezeli ve ebedi” olduğu bilinç yanılmasına meydan vermemelidir. Ezeli ve ebedi olduğu fikri tarihsel bir bilimsellikten uzaklaşmanın yanında, kadın sorununun çözümünde de -insani ilişkiler dışında gelişen bir olgu olarak aksettirilerek - önümüze engel koymaktadır.

Ataerkil ilişkiler köleci ve feodal toplumlarda da karşımıza çıkmakla birlikte, sürekli artan ya da sürekli azalan bir eğilime sahip değil. Burada, Helenistik dönem de kadının konumu söylemimizi kanıtlar niteliktedir. Bu dönemde kadınlar eşit yasal haklara malik ve erkekler kadar siyasi ve iktisadi ilerleme potansiyeline sahipti. Roma toplumunda da ilk dönem çok ataerkilken, cumhuriyet dönemi çok daha az ataerkildi.(Pelizzon.2009 s:26) Özel olarak feodal dönem incelendiğinde sömürülme derecesinin cinsiyete bağlı olmadığı, esas olanın toprak mülkiyeti olduğu ilk görülecek şeydir. Feodalizmde esas mesele soylu ya da serf olup olmama durumuydu. Çünkü erkek ya da kadın olsun tüm serfler feodal bey için çalışmak zorundaydı, ayrıca köy ekonomisi cinsiyet arası iş bölümü için çok fazla olanak sağlamıyordu bu da hiyerarşileşme ihtimalini aza indirgemekteydi. Serfler hakkında bilgiler kısıtlı olmakla birlikte, soylu kadınlar nazarında kadının aşağı konumu pek de göze çarpan bir durum değildi. *Erken sınıflı toplumlarda bir cinsiyet olarak kadınlar hakkındaki ön yargıların ve kısıtlamaların sertleştiği kabul edilebilir. Ancak sınıf ilişkilerinin kurumsallaştırılması, çoğu zamsan sivil devletin bulunmadığı yerde aristokrat klanları politik ve ekonomik bağlarla birbirine bağlama işlevi gören elit kadınların statüsünde bir yükselmeye sonuçlanmıştır.* (Acar- Tura. 1992.s:65) Tüm kadınların erkeklere tabi olması, ideolojik bir zeminde desteklenen kadının tabi konumu bu dönemde karşımıza çıkmıyor. İleri derecedeki feodal beylerin karıları ve kızları özellikle dul kadınlar mertebe itibarıyla şövalyeden üstündü ayrıca yaşları ilerledikçe toplumsal bir saygınlık da kazanmakta idi. (Pelizzon. 2009. s:13)

İkinci başı oluşturan toplumsal cinsiyet ise kadının üretimdeki faaliyetleriyle birlikte gelişen bir görünüşü olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani toplumsal cinsiyet, üretimdeki faaliyetlerin değersizleştirilmesiyle bağlantılı bir sorun; ucuz iş gücü istemiyle kapitalist üretim ilişkisi çerçevesinde kadın sorununun bir ayağını oluşturuyor. Kadına ve erkeğe toplumsal ilişkiler çerçevesinde belirli rollerin

biçilmesi ve bu roller doğrultusunda her iki cinsiyetin de davranış biçimi geliştirmesi, üretim sürecine bu rollerde girmesi temeline dayanmakta ve bunun sonucu olarak da sömürülme derecesini arttırmaya yönelik bir malzemedir. *Toplumsal cinsiyet ile ilgili esas sorun, farklılıklardan da öte, kadın ve erkeğin toplumsal ilişkiler ağı içinde yalnız farklı değil fakat eşitsiz koşullarda oluşları noktasında toplanmaktadır. Yapılan çalışmalar özellikle, kadınların kendi düzlemlerindeki erkeklere göre daha az maddi kaynaklara, sosyal statüye, güce ve kendini gerçekleştirme fırsatına sahip olduklarını göstermektedir ve bu eşitsizlik kadın ve erkek arasındaki biyolojik veya kişilik farklılıklarından değil, toplumsal organizasyondan kaynaklanmaktadır.* (Ulusoy. 1999)

Toplumsal cinsiyette, ataerkide görünen, erkeklerin toplumsal olarak daha çok tercih edilmesinden ziyade; modern devletçe desteklenen ve sürdürülen bir erkek egemenliği söz konusudur. Ayrıca belirtmek gerekir ki feodal toplumdaki kadının geri konumu ideolojik bir zemine sahip değildir, döneme bakıldığında kadının yasal ve iktisadi alandaki sürekli değişen konumu pragmatik bir anlayışın ürünüdür. Daha net bir ifadeyle; feodal dönemde kadının, miras alabilme hakkı vardı fakat zamanla değişen koşullara göre mülkü parçalamamak için bu hakkı elinden alınabiliyordu. *Feodal dönemde rahibeler dışındaki soylu kadınların kamusal rolleri ne olursa olsun arka planda kalmıyordu. Alman soylu kadınlar bütün dönem boyunca sık sık kendi başlarına bey ve vassal olarak görülmektedir.* (Leyser ‘ The German Aristocracy From The Ninth To The Early Twelfth Century’ 1968’ dan alıntı, Pelizzon. 2009)

Ayrıntılarına ileride girmek üzere, toplumsal cinsiyetin yaratılma sebebi ırk ayrımcılığının yaratılmasıyla benzer sebepleri taşır. Bu şekilde cinsiyet ve ırk ayrımcılığı gibi ayrımların yaratılmasıyla toplumsal ilişkiler bazında hiyerarşik bir yapının oluşması, iktidar sahiplerinin bu şekilde iktidarlarını güçlendirmesi amaçlanmaktadır. *Toplumsal cinsiyet aynı iktisadi konumda bulunan kadının ve erkeğin farklı ücretlendirilmesinin de dayanağıdır. Toplumsal cinsiyet kadının kapitalist dünya sisteminden dışlanması anlamına gelmez; tam tersine kadının kendisinin epey aleyhine işleyecek şekilde ve zorla bunun içine çekilmesi demektir. Kadının toplumsal cinsiyetçi tahakküm altına girmesi hiçbir iktisadi ve siyasi gücü olmayan, bir zümre yaratmıştır.* (Pelizzon.2009. s:31)

TOPLUMSAL CİNSİYETİN GELİŞİM AŞAMASI:

Feodalizmden modern devlete giden süreci izlediğimizde karşımıza kadınların tüm erkeklere tabi olduğu fikri ve mirastan , geliri yüksek ekonomik faaliyetlerden ve ayrıca yoncalardan dışlanması çıkıyor. Dönemin siyasi ve ekonomik incelenmesi bu yazının sınırını aştığı için ayrıntılarıyla değinmiyoruz

ancak, genel bilgiler ışığında modern devlet merkezileşmeyi sağlarken kontrol mekanizmasında da değişikliklere gitti. Şiddet tekelini eline geçirirken sınıf içi hiyerarşiyi de oluşturmak için toplumsal cinsiyet gibi görüngüler oluşturdu. Sınıf - içi hiyerarşi elbette ki yalnızca toplumsal cinsiyet yardımıyla oluşturulmamıştır; ırksal ve etnik farklılıklar, işçi aristokrasisi yaratmak gibi zaman içinde pek çok farklı yollara başvurmuştur. Toplumsal cinsiyetin oluşturulması aşamasında cadı avı, aile içi ataerki oluşturmak gibi devlet eliyle sürdürülen faaliyetlerle birlikte ekonomik alanda, kadının dışlanmasının sağlanmasında da burjuvazinin bireysel katkısı görülmektedir. Aklımızı gelen önemli sorunlardan biri; Kapitalist devlet acaba neden kurban olarak kadınları seçmiştir? Kadının sosyal ve iktisadi alanda gerilemesi özel mülkiyetin oluşumu yani sınıflı toplumlara geçilmeyle başlamıştır. Engels'in de belirttiği üzere: cinsiyet arası ilişkiler, en basit toplayıcı toplumlarda en eşitlikçi görünmektedir; toplumsal tabakalaşmanın, özel mülkiyetin ve devletin ortaya çıkmasıyla kadının durumu kötüleşmiştir. Bu gerileme durumu ise kapitalist toplumda daha üst seviyeye ulaşarak devam ettirilmektedir.

Üretim ilişkilerinin değişmesiyle birlikte sermaye sahiplerinin iş gücü ihtiyacı artmış, emek gücünü satılığa çıkararak “özgür” bireyler aramaya koyulmuştur. İşçi sınıfı mücadelesinin güçlenmesiyle başlangıçta iş gücünü tek başına karşılayan erkek işçilerin karşısına kadın ve çocuklardan oluşan yedek bir emek gücü oluşturulmuştur. Fakat özellikle çocuk işçilerin fabrikalardaki ağır koşullara dayanamaması sakat bir nesil doğurmuş; bu yeni neslin orduda veya endüstride işlevsiz kalması sermayenin uzun vadeli koruyucusu olan devletin, çocukların çalışmasını düzenleyen bir takım yasal düzenlemelere gitmesini zaruri kılmıştır (Marx. 1. Cilt s:242). Ancak benzer bir korumanın ağır koşullarda çalışan kadınlar için düşünülmesi şöyle dursun, kadınlar erkek işçilere karşı yedekte tutulan ucuz iş gücü statüsünde görülmüştür. Tüm bunlar gösteriyor ki toplumsal cinsiyet, kapitalist devletin devamı ve sağlığı için beslendiği bir kaynak konumundadır. Ataerki gibi kapitalizmle bağlantılı olmanın dışında toplumsal cinsiyet, tamamıyla kapitalizme içkindir. Modern devlet ataerkiyi ve diğer sömürü biçimlerini kurumsallaştırıp; önceki sınıflı toplumlarda görülen kişisel şiddet ve baskıyı, kadının geri durumunu kişisellikten çıkartıp kendi kontrolüne aldı.

Toplumsal cinsiyet, hakim ataerki düşünce yapısından farklı olarak üretim sürecine katılmadaki rolleri de içine alan bir görüngüdür. Devletçe desteklenip, yenedünya düzenini tüm topluma kabul ettirmek için tabii bir zümre yaratma güdüsüyle devamlılığı sağlanmaktadır. Toplumsal cinsiyetin sonuçlarıyla sermaye sahipleri huzurun bozulma ihtimali ve kar maksimizasyonunu tehlikeye atabilecek her hangi bir faaliyeti bertaraf etmekle birlikte kendi egemenliklerini de kabul ettirmektedirler. Özellikle işçi sınıfı arasında yapılan bu hiyerarşileştirme olası bir ayaklanma ihtimalini azaltmaktadır. *Toplumsal cinsiyet erkekleri birer patroncuk,*

küçük birer bey yaptı. Bu erkeklerden giderek daha az sayıda sahici bey çıkacağı acı gerçeğini unutturup kentlerde ve köylerde isyan ihtimalini azaltmakta idi. (Pelizzon. 2009. s:357) Sınıf mücadelesinin önünde engellerden biri de kadının bu tabii konumudur. Kadınların tabiiyeti işçi sınıfını manipüle etmek için kullanılmaktadır.

ŞİDDET NEDİR, NASIL MUHATTAP OLURUZ?

Şiddet kullanımı tamamen kumanda etme, kontrol altına alabilme gayesiyle yapılan eylemliliktir. Gerek bireysel gerekse devlet eliyle şiddetin temel sebebi bu kontrol etme duygusudur. Günümüzde şiddet, kullanım biçimleri ve yöneleceği alanlar itibariyle çeşitli şekiller alarak daha da geliştirilerek ilerlemiştir. Psikolojik ve fiziksel şiddet olarak adlandırılacak bir şiddet örgüsü oluşturulmuştur ki kanımca en tehlikelisi psikolojik şiddet olarak belirmiştir. Yalnızca polis, jandarma veya bireysel silah kullanımıyla oluşan bir şiddet dikkatleri üzerine çekebilirken medya eliyle ya da modern işkence yöntemleriyle yapılan psikolojik şiddet görünmezlik pelerinin üzerine atmıştır ve çok daha tahrip gücü yüksektir. Şiddet eğiliminin ‘insan Doğası’ndan kaynaklanıp kaynaklanmadığı gibi bir tartışma bu yazının konusunu oluşturmamakla birlikte, zaten tartışılan mesele günümüzde bu eğilimin neden arttığı ve engellenemediğidir.

Şiddet insan ilişkilerinde sıkça karşılaşılan bir eylemliliktir. Ancak ikili ilişkilerde kullanılan şiddetin boyutu ve önemi, ideolojik bir zemine sahip şiddet kullanımının yanında pek de büyük yer kaplamamaktadır. Şiddeti kime karşı kimin kullandığı, toplumsal cinsiyetle hangi yollarda karşılaştığı hususu ise inceleme konumuzu oluşturmaktadır.

ŞİDDETİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALANINDA YANSIMA HALİ:

Tarih bilgimizi yokladığımızda, kronolojik sıra bize toplumsal cinsiyetin oluşumu ve şiddetin el değiştirme zamanıyla sermaye sınıfının iktidarı ele geçirme tarihinin koşut olduğunu göstermektedir. Merkezileşen devletle birlikte önceki dönemlerden farklı bir semantik yaratılmış ve devlet-birey ilişkisi merkezi devlet kurumlarıyla farklı bir tarzda işlenmiştir. Toplumsal cinsiyetin yaratılması, şiddet tekelinin devlet eline geçmesi ve buna bağlı olarak şiddetin artması; aynı zamanda ataerkil yapının hala devam ettirilmesi modern devletin yasama-yürütme-yargı erkleriyle meşrulaştırılmaktadır. Türkiye bazında değerlendirildiğinde; ‘kadın ve aileden sorumlu’ bakanlığın ismi dahi, kadının değerinin ancak aile içinde mümkün olduğu vurgusunu toplumsal bilince kazımaktadır. Bu bakanlığın isminin bu şekilde olmasının altında yatan temel neden; aile ile toplumsal cinsiyet ideolojisinin birbirine sıkı sıkıya bağlılığıdır. *Aile, var olan belli bir biçimdeki*

cinsiyet rollerinin ve ilişkilerinin sonucu ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ideolojisinin yeniden üretildiği ve geliştirildiği alanın maddi çerçevesini oluşturmaktadır. Aile aynı zamanda, cinsiyete dayalı işbölümü ve ataerkil ilişkilerin, farklı aile bireyleri arasında süzülüşü ve beslendiği yerdir. (Dedeoğlu. 2000)

Kapitalizmin esnekliğini tekrar tekrar yinelememize rağmen bunu şiddetin görünüm biçimlerinden bahsederken de sıkça ele alacağız. Feodalizmden kapitalizme geçerken ki şiddet uygulamalarına göz atarsak şiddetin el ve boyut değiştirdiği göze çarpmaktadır. Oluşturulan yeni toplum düzenini, yani meta ilişkilerini topluma kabul ettirmek ve muhtemel karşı çıkışları bastırmak için uygulanan yöntemler kapitalizmle birlikte oldukça akılcı şekiller almaya başladı. İlk başlarda cadı avı gibi daha doğüstü güçlerle ilişkisi kurularak meşrulaştırılan şiddet kullanımı daha sonra da komünist avı vb şekillerle karşımıza çıkıp bu gerekçelerle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Geçmişte giyotin kullanılırken bugün de tecrit, Arjantin ölümü gibi yeni adlarla ve yeni yöntemlerle şiddet kullanımı artmaktadır. Mevcut toplum düzenininin şiddet kullanımında bir farklılığı var ki; o da bireysel kullanımdan artık daha örgütlü bir kullanım alanına sahip olmasıdır. Bu örgütlülüğü elbette ki devlet sağlamaktadır. Bu merkezileşmenin sonucu olarak kimin namı tuttuğu ve kime yönelttiği açıkça görülmektedir. *Kadına yönelik şiddet, aile içi şiddette veya sokaktaki münferit bir vakaya indirgeniyor. Devlet kaynaklı şiddet olgusundan bahsedildiğinde en iyi ihtimal susuluyor. Aslında ikiyüzlü davranıyor. Bu da bir anlamda devletin uyguladığı şiddeti zımni olarak meşrulaştıran bir manipülasyon. Diğer bir deyişle aile içindeki şiddet kınanıp, devlet kaynaklı şiddet karşısında sesiz kalınarak, şiddet tekeli devlet alınmasına göz yumuluyor.*(Feminist yaklaşımlar.2006-2007, s:57) Şu an hakim olan yapı ikili tutum meydana getirmiştir: bir yandan devletler arası savaş engellenmeye çalışılmakta bir yandan da şiddet uygulamada daha hevesli bireyler aranıp bu bireyleri eğitirken başarılı yöntemler sergilenmektedir. *Şiddet ideolojisi şiddete bakış açımızın oluşumunda, hem topluma yönelik şiddetin üzerini örterek hem de bireye yönelik şiddetin birçok kurbanı için duyacağımız kaygıları bu kurbanları şu veya bu nedenle hakkında kaygılanmaya daha az değecek "ötekiler" şeklinde tanımlama yoluyla sınırlandırmaktadır. (Keys- Panitch. Socialist Register dergisi.2008)*Bu ötekileştirmeye ve şiddet kullanımı için insanları eğitmek için kullanılan yöntemlere pek tabi en iyi örnek ordudan gelecektir: öldürme işini hevesle yapabilmeleri için askerlerin düşmanı kendilerinden aşağı insanlar olarak görmelerini sağlayacak şekilde eğitilmektedir. Bu bilgi ışığında Amerikan askerlerinin Ebu Garip hapishanesindeki tutuklulara işkenceyi nasıl soğukkanlılıkla yaptıklarını kavrayabiliriz.

Genel olarak kadına karşı şiddeti temel konu edindiğimizde ise özellikle Türkiye özeline baktığımızda gazete sayfalarını karıştırırken sıkça rastlanılan kadın cinayetlerinin sebepleri dışında daha çok kan donduran bir gerçek olarak da devletin buna karşı kayıtsız konumu dikkate değerdir. Bireysel şiddetten bireyleri, kendi tekeline aldığı şiddet sayesinde koruma görevini üstlenen devlet kadınları neden koruyamamaktadır? Genel kanın aksine bireyleri hukuki koruma altına almak yalnızca yasa yapmakla mümkün olmamaktadır. Pratik ve teorik olarak yargı erkinin yetkin olması gerekmektedir. Aksi durumda yasal düzenlemeler sözde koruma yasaları haline geçerek ABD deki Jim Crow.** Yasalarına benzer bir durum oluşturur. Son dönemde artan kadın cinayetleri endişe uyandırır da farklı bir tarzdan yorum yapıldığında; devlet tarafında uygulanan şiddetin ve/ veya devlet tarafından desteklenen bireysel şiddetin artması aynı zamanda ona karşı bir direnişin arttığını da gösterebilir bize. Yani bugün kadın cinayetlerinde görünür şekilde olan artma kadınların kimliksizleştirilmeye, boyun eğmeleri için kullanılan şiddete ve ucuz iş gücü olarak görülmelerine karşı çıktıklarının da göstergesi olabilir. Maruz kalınan şiddet olaylarına karşı sermaye sahiplerinin görünürdeki hassasiyetleri ise içinde taşıdığı çelişkilerle yalnızca vitrinde kalmaktadır. *Toplumsal cinsiyet manzarasına bugün incelediğimizde, erkeklerin güç ve ayrıcalıklar üzerindeki görece egemenliğine kadın cephesinden yükselen itirazın gelişi güzel de olsa sürdüğünü; küresel sermayenin kendisinin de, ataerki geleneklere karşı kadınların giriştiği kimi hareketleri zaman zaman destekler gibi görüldüğünü; ancak bunu sınırları oldukça dar çizilmiş yollardan ve sermayenin verimli işleyişini asla aksatmadan yaptığını görüyoruz.* (Segal, Socialist Register. 2008)

Önemle vurgulamak gerekir ki; şiddeti yalnızca kadınlara karşı erkekler tarafından yapılan davranış biçimi olarak tanımlamak bu yazının vurgusunu yanlışlar nitelikte olacaktır. Erkekler arasında - egemen ilişki dışında- toplumsal kabul görme noktasında saldırgan davranışa maruz kaldığını özellikle orduda ve tabi hapisanelerde görmek pek mümkündür. Ayrıca cinsel şiddete de yalnızca kadınların maruz kaldığını iddia etmek körlük olacaktır. Joanna Bourke' un tecavüz tarihi üzerine yaptığı çalışmada belirttiği üzere; *eğer hapisanede birinin ırzına geçtiysen, bunu göğsünde şeref madalyası gibi taşırsın.* Toplumsal cinsiyetin bir diğer mağdurları olan homoseksüel bireylerin uğradığı şiddet için ise gazeteleri üstün körü karıştırmak yeterli olacaktır.¹Tüm bunlar ışığında modern

** Jim Crow ABD' de çeşitli eyaletlerde yürürlükte olan kamuya açık alanlarda ayrı ama eşit aldatmacası altında siyahlara karşı ırk ayrımı getiren yasalara halk arasında verilen isimdir.

¹ İsrail'de Eşcinsellere Saldırı, (22 Ağustos 2009. Takvim Gazetesi). Alıntılanan: Medyada Homofobiye son, KAOS-GL, s.64

devletin şiddeti azaltmaktan ziyade yalnızca el ve yöntem değiştirdiğini belirtmekte yarar var. Modern devlet şiddetin yönelimini değiştirerek, yoğunlaştırarak ve sermaye çıkarına hizmet ederek ilerlemesine yardımcı olmaktadır.

Toplumsal cinsiyet ve şiddet kapitalizmi besleyen önemli kaynaklar arasındadır. Kapitalizm her toplum ve zamana ayak uydurarak tek gayesi artı değer üretimini artırma yollarında ilerlemektedir, bu noktada hiçbir kural ve ilke de tanımamaktadır. Kapitalizm için tek ahlaki değer meta ahlakıdır ve maalesef ki onun da sınırları karla çizilmiştir.

Şiddet ve toplumsal cinsiyetin iç içe geçtiği olayları halen ve gün geçtikçe artan bir yoğunlukta yaşamaktayız, bunun için yalnızca Türkiye'deki kadın cinayetlerini değil; dünyadaki benzer vahşet örneklerini görmekteyiz: Hindistan'daki kız çocuklarının öldürülmesi. Jayathi Glosch bunun sebeplerini şöyle açıklıyor: *liberalleşmeyle birlikte ortaya çıkan yeni engeller kamu hizmetlerine ulaşma olanaklarının önüne set çekiyor; kamu hizmetlerini özelleştiriyor ve metalaştırıyor. Alt yapı yatırımları ihmal ediliyor; sağlıkta, eğitimde ve sosyal hizmetlerde önemli kaynak yokluğu çekiliyor. İkinci derece önem taşıyan meta üretiminde, ticaretle ve hizmetlerde, ücretli emek ilişkisinin yerini daha az güvence sunan gündelik ücretli çalışma sistemi alıyor. Kadınlar kitleler halinde ev hizmetleri sektörüne dahil oluyor. Gündelik ücretle çalışanların yüzde sekseni 0,50 dolar'dan daha az kazanıyor. Bu güvencesizlik ortamının, yoksulluktan başka anlam ifade etmeyen ücretlerin ve ücretlerdeki önemli kadın-erkek ayrımının zaten en savunmasız durumda bulunanlara karşı girilen şiddetin tetiğini çektiği düşünülüyor. Aile için daha az para kazanacak çocuğu neden büyütelim ve ayrıca onun geleneklere uygun bir evlilik(drahoma) yapmasını sağlayacak masrafları karşılayamayarak ailemizi neden rezil edelim ki? (Harris- White. Socialist Register, 2008)*

SONUÇ

Ataerkil yapıyı bir yana bırakırsak toplumsal cinsiyet bazında kadın sorununun esas beslenme kaynağı kapitalist üretim ilişkileridir. Bu sebeptir ki bu üretim ilişkisi devam ettikçe kadın sorununun çözümü nihai sona ulaşmayacaktır. Ancak bu durum kadın sorununun çözümü noktasında bir yılgınlık yaratmamalıdır. Çünkü soruna zemin oluşturan ve devamlılığını sağlama gayreti içinde olan Modern devlet, pozitifleşmiş insan haklarının hem muhatabı hem de garantörüdür (Sancar. 2000 s:123); bu sebeple kadın sorununun çözümünde, yer aldığı konum itibarıyla, bu özelliğini pratiğe dökmelidir.

Hukuk bulunduğu toplum ve mevcut olan üretim ilişkileri çerçevesinden ayrı düşünölemeyecek bir mekanizmadır. Dolayısıyla *gerek* yerel kültürle gerekse řu an ki üretim ilişkileri doğrultusunda toplumun şekillendirdiği ve toplum tarafından şekillendirilirken, toplumu da şekillendirme kaygısı olan bir araçtır. Bu sebeple toplumsal cinsiyet ve bireysel veyahut devlet eliyle şiddete karşı hukuki bir savaşım başlatmak tek başına yeterli olmamakla birlikte önemli bir alan olduğu tarihsel deneyimlerle kanıtlanmıştır. Kadın hakları savunuculuğunu yapmak bunu mevcut hukuk sisteminin içine sokma çalışmasını ve bunun uygulanmasını örgütleme çalışmasını içermektedir.

Anadolu coğrafyasında yürütölecek herhangi bir mücadele de bu çerçeve dahilinde gerçekteşmelidir. Türkiye yerelinde kendine özgü farklı görünüm şekillerine giren, şiddetle iç içe geçmiş toplumsal cinsiyet görüngüsü hukuksal bir mücadele ile umut verici gelişmeler göstermektedir. Karşılaşılacak engellerin – demokrasi kültürünün gelişmemesinden kaynaklanan- yoğunluğunun farklılık arz etmesi yöntem değişikliğine sebep olmamalıdır.

KAYNAKÇA:

1. ACAR G., TURA N. (1992). Kadının Görünmeyen Emeđi. Yordam Yayın
2. DEDEOğLU Saniye (2000). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısında Türkiye’de Aile Ve Kadın Emeđi. Toplum Ve Bilim dergisi, Güz, sayı:86.
3. GÜRKAN Selma (2010). 8 Mart’ın 100. Yılında Taleplerimiz Hala Güncel , Özgürlük Dünyası Dergisi 213 Nisan/2010
4. KAOS-GL.(2010). Medyada Homofobiye Son , s.64
5. MARX Karl, Kapital 1. Cilt s:242, çev: Alaattin Bilgi, Sol Yayınları
6. PELİZZON Sheila Margaret (2009). Kadının Konumu Nasıl Deđiřti? çev.: İhsan Ercan Sadi- Cem Somel, İmge Kitabevi
7. SANCAR Mithat (2000). “ Devlet Aklı” Kısacasında Hukuk Devleti, s. 123, İletişim yayınları.
8. SOCIALIST REGISTER. Violence Today Actually Existing Barbarism, 2008, çev: Umut Haskan, Yordam kitap (2009)
9. ULUSOY Demet (1999). Plastik Sanatlarda Toplumsal Cinsiyet. HÜ. Edebiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 16, Sayı: 2 , S: 47-73